

Напрям 1
«Трансформація продовольчої безпеки в Україні.
Регіональна економіка і збалансоване природокористування»

бойових дій, то взагалі закрилось. Лише невеликій кількості підприємств вдалось переїхати та налагодити виробничі процеси на відносно безпечних територіях. Відтак населенню доводиться купувати те, що є в наявності, термін замовлення з-за кордону є занадто тривалим, та і більшість компаній, що пропонували такі послуги, припинили свою діяльність через падіння попиту та складну і ризиковану логістику.

Внаслідок повномасштабного вторгнення кардинальні зміни відбулись у сфері споживання послуг. З початку війни пошкоджено багато приміщень шкіл, університетів, коледжів, лікарень, інших медичних установ, частина з них не підлягає ремонту та є непридатною для використання. Матеріально-технічна база освітніх та медичних закладів зазнала не лише руйнувань, а й мародерства на територіях, які потрапили під тимчасову окупацію. Вивезено комп'ютерну техніку, лабораторне обладнання, унікальне медичне обладнання, зруйновано діагностичні центри. Збитки від війни наразі неможливо точно підрахувати, але вже зараз зрозуміло, що мова йтиме про мільярдні суми. Значних руйнувань зазнали заклади освіти на територіях, що перебували під тимчасовою окупацією. Так, на деокупованій Херсонщині зруйновано 22 заклади, з них 14 шкіл, інші мають пошкодження від 50 до 90%. Надскладних руйнувань зазнали 23 садочки, 5 профтехучилищ, два заклади вищої освіти. Найбільших пошкоджень зазнали заклади освіти в сільській місцевості, матеріальна база закладів розграбована [2].

Список використаних джерел:

1. Самооцінка домогосподарствами доступності окремих товарів та послуг у 2021 році. Державна служба статистики України (2022). URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/03/sdotp_21.pdf
2. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черенько Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім.М.В. Птухи. — Електронне видання. — Київ, 2023.

Маслак Юлія,
студентка 2 курсу спеціальності «Облік і оподаткування»
Дворник Інна
к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ

На сьогодні в Україні відзначається необхідність визначення сутності права власності на природні ресурси, зокрема це стосується землі. Вирішення цієї проблеми сприяло б ефективному використанню природнього багатства та його переваг, як для агропромисловості чи приватних осіб, так і для держави загалом [2].

Основу земельних ресурсів становлять сільськогосподарські угіддя, які складають близько 41,5 млн га або 68,8 % від земельного фонду України, з них:

Всеукраїнська науково-практична конференція
«Міжгалузеві наукові дослідження:
можливості та варіанти впровадження»

рілля 32,6 млн га – 78,5 %; сінокіс 2,4 млн га – 5,8 %; пасовища 5,4 млн га – 13,0%; багаторічні насадження 0,9 млн га - 2,2%; поклади 0,2 - млн га 0,5% [1].

Земля взагалі вважається одним із найважливіших факторів виробництва. Деякі галузі покладаються на землю більше, ніж інші. Ринок землі формує умови, що стимулюють ефективне використання землі та змушує окремих суб'єктів відмовитися від частини землі або від усєї ділянки, якщо вона не функціонує ефективно.

Під ринком землі слід розуміти не лише купівлю-продаж землі, але й надання її в оренду, а також весь ринок сільськогосподарської продукції, на якому реалізуються за тією чи іншою моделлю відносини власності на землю [7].

За сучасних умов національної економіки відзначається становлення та розвиток нового ринку в Україні – ринку землі, який став своєрідним засобом перерозподілу земельних угідь між власниками та користувачами на основі економічних методів попиту та пропозиції, які забезпечують оптимальний стан купівлі та продажу ділянок чи майнових прав, формування реальної вартості на землю та раціонального розподілу територій між суб'єктами ринку.

Головною проблемою сучасної української економіки є тіньовий ринок земель. Недосконалість нормативно-правового регулювання відносин на ринку землі, низький рівень ринкового обороту землі, недосконалість облікової системи, відсутність прозорої кадастрової системи та приватизаційних процесів, не раціональна організована методика оцінки землі та мораторій на продаж спричинили формування тіньової частки відносин на ринку землі.

Важливим залишається те, що останній раз нормативна грошова оцінка земельних ділянок проводилась ще у 2013 році. Хоча, відповідно до законодавства, вона повинна проводитися раз у 5-7 років, а землекористувачам для визначення поточних зобов'язань необхідно самостійно проіндексувати її на коефіцієнт індексації.

Так, за інформацією Державної служби статистики України, індекс споживчих цін за 2022 рік становить 126,6% (лист Держстату від 10.01.2023 № 09.1-03/10-23 додається). Пунктом 289.2 статті 289 Податкового кодексу України, зокрема, визначено, що, у разі якщо індекс споживчих цін перевищує 115 відсотків, такий індекс застосовується із значенням 115. Відповідно до пункту 9 підрозділу 6 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України (у редакції Закону України від 30 листопада 2021 року № 1914-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень») індекс споживчих цін, що використовується для визначення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель, застосовується із значенням 100 відсотків за 2017-2022 роки для сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги) та земель населених пунктів та інших земель несільськогосподарського призначення.

Напрямок 1
«Трансформація продовольчої безпеки в Україні.
Регіональна економіка і збалансоване природокористування»

Відповідно, значення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки земель і земельних ділянок за 2022 рік становить для сільськогосподарських угідь (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги) – 1,0; для земель і земельних ділянок (крім сільськогосподарських угідь) – 1,15. Якщо проаналізувати індекс інфляції, починаючи з 2013 року, та коефіцієнт індексації земель сільськогосподарського призначення, то ситуація зовсім невтішна.

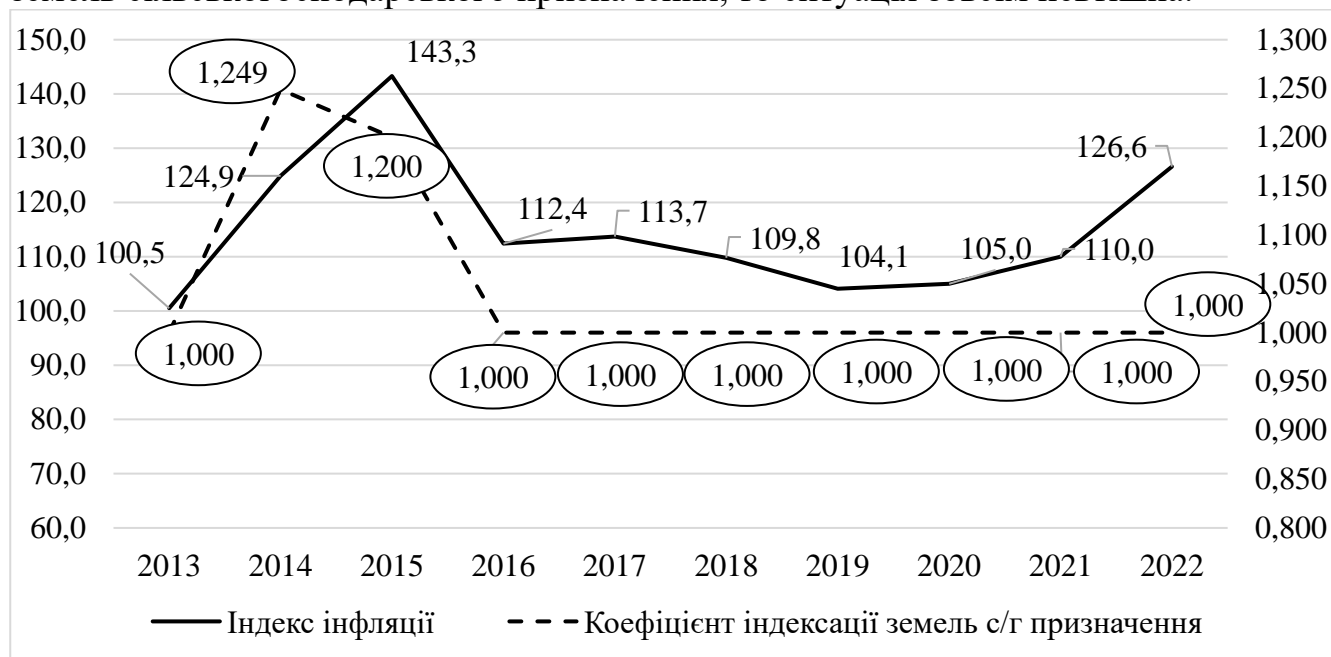

Рис.1 Динаміка індексу інфляції та коефіцієнта індексації земель с/г призначення

У 2021 році було започатковано ринок землі без попередньої її реальної грошової оцінки й відповідної індексації. Військове вторгнення на початку 2022 року внесло свої корективи, українське суспільство та аграрна промисловість зокрема не встигли повноцінно пізнати усі його переваги та недоліки. Проте від травня 2022 року в країні було відновлено доступ до усіх реєстрів та відбулося поетапне пожвавлення ринку землі. За даними Мінагрополітики протягом 9 місяців існування ринку землі було укладено близько 30 тисяч угод. Найпопулярнішими регіонами на ринку стала Хмельницька, Вінницька, Полтавська, Дніпропетровська області, Кіровоградщина.

Протягом досліджуваного періоду діяли обмеження на проведення торгів щодо передачі прав на землю або земель с/г призначення в оренду за умови, що ці землі є власністю держави чи комунальних підприємств. У той же час, фізичні особи могли вільно користуватися власним майном. Так, від початку 2022 року зареєстровано близько 1 тисячі аукціонів на ринку землі з прибутком 228 млн грн.

Незважаючи на введення в країні військового положення та негативні прогнози щодо подальшого стану національної економіки, вітчизняні землі як виявилось стали досить стійким активом. Це зумовлено тим, що інвестиційна

Всеукраїнська науково-практична конференція
«Міжгалузеві наукові дослідження:
можливості та варіанти впровадження»

привабливість українських земельних угідь у гривневому еквіваленті підросла, проте у валюті відповідно знизилася на 5% [6].

Особливості землі визначають особливості земельного ринку. У ринкової економіки земля, будучи елементом природного середовища та фактором виробництва, стає частиною основного капіталу й об'єктом нерухомості, набуває властивостей товару та бере участь в угоді купівлі-продажу, оренди, дарування, іпотеки і т.д. [1].

Наразі, абсолютна нееластичність пропозиції на ринку землі призводить до певних особливостей у процесі формування ціни на землю: встановлення високої ціни на земельний ресурс внаслідок високої ціни на виготовлену продукцію; збільшення податкового навантаження [2].

Протягом всього часу існування ринку землі дуже часто піднімалося питання щодо встановлення її вартості, особливо у період військового вторгнення. Проте, не можливо сформувати ціну на землю виходячи лише із місця її розташування, якості та розміру ділянки. Слід також виходити із загального стану ринку та економічного становища у країні. Варто оцінювати земельні ділянки не по областях, а районах, тому що природні властивості землі в межах області можуть суттєво відрізнятися.

Список використаних джерел

1. Будзяк О. С., Будзяк В. М. Ефективне використання земель України: аналіз, динаміка та регіони з найбільш затребуваним попитом на інноваційні агропроекти. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7816>
2. Калетнік Г.М., Томляк Т.С. Актуальні проблеми земельних відносин в умовах воєнного стану та шляхи їх вирішення. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 2 (60). С. 79-97.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua/>
5. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Тульчинська С., Погребняк А. і Малахова Ю. «Ринок землі, як елемент євроінтеграційних процесів в Україні», *Economic Synergy*, (1;2), 2022. с. 21–32.
7. Яремчук, Н., & Краска, В. (2023). Ринок землі як ключовий елемент земельної реформи в контексті трансформаційних перетворень в Україні. *Економіка та суспільство*. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-67>

Підлужна Олена
к.геогр. н., доцент

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

ОСОБЛИВОСТІ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДАКОРИСТУВАННЯ В
ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Швидкий розвиток туристичної індустрії та зростання доходів від туристичної діяльності пов'язані зі збільшенням тиску на природні та історико-культурні туристичні ресурси, зростанням протиріч між задоволенням туристичного попиту та раціональним використанням туристичних ресурсів.